

Aspecte principale ale Convenției-cadru pentru controlul tutunului (FCTC)

NUMĂRUL 1 / IANUARIE 2008

O serie de materiale informative privind FCTC și obligațiile UE care derivă din aceasta. Prima ediție oferă o descriere generală a FCTC. Edițiile următoare vor acorda o atenție deosebită dispozițiilor esențiale.

Disponibil în 16 limbi ale UE pe www.smokefreepartnership.eu

Ce este FCTC?

FCTC este primul tratat internațional de nivel mondial privind sănătatea publică. Este recunoscut astfel pericolul care poate fi cauzat de produsele din tutun și de companiile producătoare. Tratatul instituie obiective și principii obligatorii din punct de vedere legal pe care țările sau organizațiile de integrare economică regională (numite Părți), ca de exemplu Comunitatea Europeană, care au ratificat și astfel au fost de acord să pună în aplicare Tratatul, sunt obligate să le respecte.

Ce își propune să realizeze FCTC?

Convenția își propune să protejeze generațiile prezente și viitoare de consecințele devastatoare ale consumului de tutun și ale expunerii la fumul de tutun asupra sănătății, vieții sociale, mediului și economiei.

De ce este necesară această convenție?

În prezent, în lume, tutunul constituie principala cauză prevenibilă a deceselor. În cazul în care tendințele curente în privința fumatului persistă, tutunul va ucide aproximativ 10 milioane de persoane anual până în anul 2025 – inclusiv 7 milioane de persoane în țările în curs de dezvoltare – și un miliard de persoane către sfârșitul secolului 21¹. O multitudine de factori diverși (cum ar fi contrabanda și reclama la nivel transfrontalier) afectează răspândirea epidemiei tabagismului și, ca urmare, acest aspect nu poate fi controlat eficient de țări care ar lucra în mod individual. De asemenea, FCTC admite faptul că industria tutunului, o industrie cu caracter global, se îndreaptă din ce în ce mai mult către țările în curs de dezvoltare, pentru a compensa scăderea vânzărilor pe piețele tradiționale.

Cum a fost creată convenția?

Tratatul a fost elaborat după patru ani de negocieri și discuții între membrii Organizației Mondiale a Sănătății (OMS). La momentul aprobării sale în anul 2004, Tratatul a fost semnat de 192 de părți semnatare (inclusiv Comunitatea Europeană). Tratatul a intrat oficial în vigoare în februarie 2005.

Dacă o parte a semnat Convenția, aceasta devine obligatorie pentru acea parte?

Nu. Prin semnare, Partea respectivă își recunoaște doar sprijinul pentru FCTC. Fiecare parte trebuie de asemenea să ratifice Tratatul. Acest lucru înseamnă că părțile trebuie să indice în mod formal (conform procedurii legale naționale) modul de ratificare a Tratatului. Din decembrie 2007, 151 de părți (inclusiv CE și 25 de state membre) au ratificat FCTC.

Este acesta sfârșitul procesului?

Nu. Deoarece Tratatul instituie doar obiective și principii generale, este necesar să se depună eforturi suplimentare pentru dezvoltarea unor angajamente mai specifice. Acestea sunt cunoscute sub numele de „protocoale” și vor fi definite în timp de către părțile la Tratat.

Cine are atribuții de supraveghere a Tratatului?

Conferința părților (COP), reprezentând toate părțile care au ratificat FCTC, este cea care supraveghează aspectele tehnice și financiare ale Tratatului. Aceasta va defini protocoale și orientări pornind de la principiile subliniate în secțiunea principală a convenției-cadru și va monitoriza și raporta în legătură cu punerea în aplicare a Tratatului. În 2006 și în 2007 au avut deja loc două sesiuni ale COP. Următoarea sesiune este programată în 2008.

Care sunt dispozițiile esențiale ale FCTC?

Industria tutunului: Oficialitățile din domeniul sănătății publice și susținătorii ai sănătății din întreaga lume sunt de acord că industria tutunului nu ar trebui să aibă nicio influență asupra

¹ J Mackay, M Eriksen și O Shafey, *The Tobacco Atlas* (2nd ed. Atlanta: American Cancer Society, 2006.)

politicilor privind sănătatea publică. FCTC consacră acest concept deoarece articolul 5, alineatul (3) obligă părțile „să se asigure că politicile respective nu sunt influențate de interesele comerciale și de alta natura ale industriei tutunului”. Părțile la FCTC trebuie să se asigure de faptul că protocoalele și orientările definite ca rezultat al convenției includ măsuri specifice de protecție împotriva utilizării de către industria tutunului a influenței sale economice și politice pentru a slăbi rolul convenției. Orientările privind punerea în aplicare a prezentului articol vor fi formulate pentru adoptare în cadrul COP 3 la sfârșitul anului 2008 (articolul 5, alineatul (3)).

Protecția împotriva expunerii la fumul de tutun: FCTC recunoaște că s-a stabilit pe baze științifice că expunerea la fumul de tutun determină îmbolnăvirea, incapacitatea și decesul. Toate părțile sunt solicitate să aplice măsuri eficiente pentru protejarea nefumătorilor de expunerea la fumul de tutun în spațiile publice, inclusiv la locurile de muncă, în mijloacele de transport în comun, și, de asemenea, li se recomandă să aibă ca obiectiv o abordare comprehensivă, adică să nu existe niciun fel de excepții. (articolul 8)

Etichetare: Avertismente clare cu privire la sănătate (fie text sau ilustrații sau ambele) care să acopere cel puțin 30% din zonele principale de afișare de pe ambalajul produsului din tutun. Se interzice utilizarea expresiilor de tipul „ușor”, „slab” sau „cu conținut redus de gudron”. (articolul 11)

Publicitate: Până în anul 2010, părțile trebuie să coopereze pentru interzicerea totală (atât directă cât și indirectă) a publicității pentru tutun. Părțile ale căror constituții nu le permit interzicerea totală a publicității trebuie, cu toate acestea, să restricționeze publicitatea, promovarea și sponsorizarea tutunului, în limitele legislației naționale. (articolul 13)

Răspundere: Prin includerea unei dispoziții privind răspunderea, FCTC își propune să determine o mai mare responsabilitate a companiilor față de atitudinea acestora din trecut și, de asemenea, să le împiedice să producă alte pagube în viitor. Părțile sunt solicitate să ia în considerare urmărirea penală și obținerea de compensații din partea companiilor de tutun, pentru orice comportament reprobabil. (articolele 4, 5 și 19).

Comerțul ilicit: COP 2 a decis să inițieze negocieri asupra unui protocol pentru combaterea comerțului ilicit. Este inclusă propunerea ca toate pachetele de tutun să fie marcate astfel încât să poată fi urmărită originea și destinația finală. Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) și Comisia Europeană se implică în mod activ în realizarea acestui protocol. (Articolul 15)

Norme privind produsele din tutun: Producătorii de tutun sunt obligați să dezvăluie autorităților guvernamentale informațiile referitoare la conținutul produselor fabricate, în conformitate cu legislația națională. Se vor elabora linii directoare care să reglementeze produsele din tutun. (articolele 9 și 10).

Impozitare: FCTC recunoaște rolul pe care îl pot avea măsurile de impozitare și stabilire a prețurilor în reducerea consumului de tutun. Părțile sunt solicitate să ia în considerare obiectivele privind sănătatea publică atunci când pun în aplicare politicile de impozitare și stabilire a prețurilor pentru produsele din tutun. (articolul 6)

Care este semnificația FCTC pentru statele membre și instituțiile UE?

Toate statele membre UE, cu excepția Italiei și a Republicii Cehe, au semnat și ratificat FCTC, astfel încât este obligatoriu ca principiile Tratatului să se reflecte în legislația și politicile naționale ale acestora. Comunitatea Europeană (CE²), reprezentată de Comisia Europeană, este de asemenea parte la FCTC.

² CE înseamnă că statele membre ale UE convin să partajeze prerogative în anumite domenii politice și să folosească în comun instituții cum ar fi Consiliul, Parlamentul European și Comisia.

De ce a aderat și CE la FCTC?

Articolul 152 din Tratatul UE obligă CE să sprijine îmbunătățirea sănătății publice și să coopereze cu țările terțe și cu organizațiile internaționale în domeniul sănătății publice³. De asemenea, acționând ca un singur organism, CE poate avea o mai mare influență asupra rezultatului discuțiilor la nivel internațional. Statele Membre UE pot autoriza Comisia Europeană să negocieze și să semneze acorduri internaționale, în numele acestora, în domenii politice agreate. Comisia Europeană poate reprezenta statele membre numai în acele sectoare politice aflate sub incidența Tratatelor UE, în acest caz sănătatea publică (articolul 152), comerțul internațional (articolul 133) și piața internă (articolul 95).

Deoarece CE este parte la FCTC, acest lucru înseamnă că toate statele membre UE devin automat părți?

Nu. Statele Membre au împuternicit CE să acționeze doar în numele acestora în anumite sectoare politice. Este obligatoriu ca statele membre să ratifice tratatul la nivel național.

Acest lucru înseamnă că toate părțile care ratifică Tratatul vor avea aceeași legislație ca și UE?

Nu. Tratatul instituie doar standarde și principii minime. Țările au libertatea de a depăși aceste standarde și principii, dacă doresc acest lucru, atât timp cât respectă legislația națională și constituția.

Va fi necesar pentru UE să introducă o nouă legislație pentru a-și îndeplini obligațiile rezultate din acest Tratat?

Da și nu.

UE a adoptat deja o legislație obligatorie în multe dintre domeniile aflate sub incidența FCTC, cum ar fi:

- Directiva 89/552/CEE care interzice toate formele de publicitate televizată și teleshopping pentru produsele din tutun;
- Directiva 2001/37/CE privind fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun.
- Directiva 2003/33/CE care guvernează publicitatea și sponsorizarea produselor din tutun.
- Directiva 2001/95/CE privind siguranța generală a produselor instituie cerințe privind siguranța produselor de consum, care sunt acum introduse în UE sau care deja circulă pe teritoriul UE.

Alte măsuri ale UE care nu au caracter obligatoriu prevăzute de FCTC se referă la:

- Recomandarea Consiliului din 2 decembrie 2002 privind prevenirea fumatului (cuprinzând automate de vânzare și expunere la tutun, publicitate indirectă și dezvăluirea de informații privind bugetele de marketing ale producătorilor de produse din tutun).
- Decizia Comisiei 2003/641/EC privind utilizarea de fotografii color ca avertismente de sănătate pe pachetele de tutun.

Noile domenii care trebuie analizate de UE se referă la:

- Legislația privind răspunderea;
- Politici de combatere a contrabandei internaționale;

A avut Parlamentul European un rol în realizarea Tratatului?

Da. Acesta a urmărit îndeaproape evoluția FCTC. Doi membri ai Parlamentului European (Minerva-Melpomeni Malliori și Jules Maaten) au obținut statut de observator în cadrul delegațiilor

³ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește Cartea Albă Împreună pentru sănătate: O abordare strategică pentru UE 2008 – 2013 (pagina 10).

CE care au negociat Tratatul. De asemenea, membrii Parlamentului European au adoptat două rezoluții ale Parlamentului European (în 2001 și în 2004) în sprijinul FCTC.

Recent, în cadrul raportului său din 2007 asupra Cărții Verzi a Comisiei privind o Europă fără fum de tutun, Parlamentul a solicitat Comisiei și statelor membre să includă controlul asupra tutunului ca o prioritate majoră în cadrul lucrărilor legate de sănătate și dezvoltare și a cerut Italiei și Republicii Cehe să ratifice cât mai curând posibil FCTC.

UE și statele membre au avut un rol important în legătură cu negocierea textului FCTC, în special în asigurarea realizării unui protocol de combatere a comerțului ilicit. CE împreună cu 25 dintre statele sale membre care sunt părți la FCTC reprezintă cel mai important contribuabil financiar la lucrările și administrarea Conferinței părților. De asemenea, este și cel mai important pol de resurse pentru asistența tehnică și financiară pentru țările cu venituri mici sau medii.

Prin asumarea rolului principal, UE poate demonstra altor țări din lume cu mai puțină experiență în abordarea industriei tutunului că epidemia tabagismului poate fi stăvilită sau redusă.

Va avea Tratatul impact asupra lucrărilor Parlamentului European?

Da. Deoarece CE a ratificat Tratatul, toate instituțiile UE și relațiile acestora cu industria tutunului se vor afla sub o monitorizare mai atentă. FCTC face anume apel către părți ca acestea să își protejeze politicile de interese comerciale și de interese actuale ale industriei tutunului. De asemenea, Parlamentul va avea un cuvânt de spus în legătură cu orice formă de revizuire a legislației UE existente sau introducerea unei legislații noi, bazată pe angajamente derivând din FCTC.

Va avea Tratatul impact asupra lucrărilor Comisiei Europene?

Da. Carta Verde a Comisiei din 2007 „Către o Europă fără fum de tutun: opțiuni privind politicile comunitare” deja își propune să analizeze modul în care CE poate să își îndeplinească obligația ce îi revine în baza FCTC de a aborda expunerea la fumul de tutun la locul de muncă, în mijloacele de transport public și în spațiile publice închise.

De asemenea, Comisia:

- va analiza modalitate prin care mecanismele de finanțare de la nivelul UE pot fi utilizate pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare să își îndeplinească obligațiile care le revin prin FCTC și va sprijini producătorii de tutun să găsească alternative la cultivarea tutunului.
- va întreține o bază de date cu legislația și regulamentele în domeniul tutunului, precum și date obținute în cadrul programelor naționale de monitorizare.
- va raporta către Conferința părților din cadrul CE privind progresul în punerea în aplicare a Tratatului.

Va avea Tratatul impact asupra statelor membre UE?

Da.

Acele state membre care au ratificat Tratatul sunt obligate (în conformitate cu legislația națională) să respecte obiectivele și principiile instituite prin Tratat.

Acestate s-au angajat:

- să dezvolte (și să finanțeze) strategii la nivel național pentru controlul tutunului și programe de supraveghere.
- să își protejeze politicile de interese comerciale sau alte interese actuale din industria tutunului.
- să dezvolte și să promoveze programe naționale de cercetare.
- să dezvolte programe educative (în special destinate tinerilor).
- să înființeze o bază de date cu legi și regulamente referitoare la tutun.

De asemenea, statele membre vor avea un cuvânt de spus în legătură cu orice formă de revizuire a legislației UE existente sau introducerea unei legislații noi, bazată pe angajamente derivând din FCTC

FCTC dispune de potențial, ca în situația în care este pusă în aplicare de o manieră eficientă, să stăvilească epidemia tabagismului în țările în curs de dezvoltare și să reducă în mod substanțial numărul celor 650 000 de decese provocate anual în UE ca urmare a consumului de tutun. Acest lucru se poate întâmpla doar cu condiția ca UE dețină în continuare un rol principal în asigurarea punerii în practică a angajamentelor agreeate în cadrul FCTC.

„Negocierile legate de WHO FCTC au declanșat deja un proces care a condus la diferențe notabile la nivel de țară. Succesul WHO FCTC ca și instrument de sănătate publică depinde de energia și angajamentul politic pe care le asigurăm în punerea acestora în aplicare la nivel de țară în anii ce vin. Un rezultat de succes va însemna un câștig de sănătate publică la nivel global pentru toți”.

– **Dr LEE Jong-wook**

Director General, Organizația Mondială a Sănătății

PENTRU MAI MULTE INFORMAȚII, CONSULTAȚI:

- Textul complet al FCTC: http://www.who.int/tobacco/framework/WHO_FCTC_english.pdf
- WHO: <http://www.who.int/tobacco/framework/en>
- The Framework Convention Alliance for Tobacco Control (FCA): <http://www.fctc.org>
- Smokefree Partnership: <http://www.smokefreepartnership.eu>

Smoke Free Partnership (SFP) este un parteneriat strategic, independent și flexibil între European Respiratory Society, Cancer Research UK și Institut National du Cancer. Scopul acestuia este de a promova pledoaria în favoarea controlului asupra tutunului și politica de cercetare la nivelul UE și la niveluri naționale prin cooperare cu alte organizații UE din domeniul sănătății și rețele la nivelul UE în domeniul controlului tutunului.

Editori: *Gráinne Crowley și Archie Turnbull*

Smokefree Partnership:

39-41 rue d'Arlon, 1000 Brussels, Tel: +32 2 238 53 63, Fax: +32 2 238 53 61

design & producție: www.inextremis.be